

Marina Almășan

MARILE SURPRIZE
ale
micului LUXEMBURG

Prefețe de: Alex. Ștefănescu, Alice Năstase Buciuta,
Lilian Zamfiroiu

CORINT
BOOKS

—2018—

1

LUXEMBURG – PRIMUL PAS!

De fiecare dată când mă pregătesc s-o pornesc spre câte un colț de lume, mintea mea dă un *search* automat prin tot ceea ce adăpostesc sertărașele memoriei mele legat de țara respectivă. E un fel de reflex pavlovian, aplicat unui alt domeniu: privesc... nu un os (!), ci biletul de avion, iar mintea nu-mi „salivează” (decât, poate, metaforic!), ci începe să lucreze în direcția respectivă...

Cineva definea cultura generală ca fiind „ceea ce ți-a rămas după ce ai uitat restul”! Nu știu exact dacă mie doar atâta mi-a rămas în legătură cu Luxemburgul, sau nici n-am știut vreodată mai mult, cert este însă faptul că, scotocind prin fortăreața asediată de Alzheimer – cum îmi place să glumesc –, am constatat că... nu stau prea grozav la acest capitol. Singurele elemente privind țara pe care urma s-o cunosc erau legate de dimensiunea ei liliputană, de apartenența la Uniunea Europeană, în fine, de categorisirea ei ca

fiind un adevărat „paradis fiscal al companiilor” – definiție de care m-am ciocnit foarte des. I-am mai auzit apoi pe unii și alții boscorodind la adresa vremii de acolo, mai tot timpul plângăcioasă și nesuferită, dar și a faptului că țara, în frunte cu capitala sa omonimă, este strivită de o plictiseală ancestrală, care domină viața cuminților săi cetățeni. „Cârcotași!” i-am catalogat, în gând, pe „criticii” de mai sus, amintindu-mi spusele unui bătrân filozof chinez: „Nicio carte nu e atât de proastă, încât să nu ai nimic de învățat din ea!” Adaptând proverbul, eram sigură că și Luxemburgul, așa pitic cum este, poate ascunde surprize nebanuite.

În rest, mărturisesc că despre Marele Ducat al Luxemburgului nu mai știam mai multe... Mă amuza doar *gap*-ul dintre denumirea sa oficială, atât de pompoasă, și locul ocupat de Luxemburg, în mod real, pe planiglob...

Și, prin urmare, ca un jurnalist conștiincios ce sunt, înainte de a mă apuca să-mi îndes în valiză veșminte, încălțări și... pălării (aproso, am găsit metoda optimă de a transporta pălării în valiză fără să le șifonez: v-o spun și vouă, dar aștept mai întâi s-o brevetez!), m-am cufundat în cărți, reviste și ghiduri de călătorie (mărturisesc – și în Internet), încercând să-mi configurez... „bagajul de cunoștințe” cu care consider că am obligația, ca om de presă, să pătrund în oricare din destinațiile mele.

*

Foarte multă lume consideră Luxemburgul ca fiind orașul-stat. Total greșit! Chiar dacă este atât de mic (mai mic decât oricare din județele noastre!), Luxemburgul este, totuși, o țară. Mică, de acord! 82 km lungime, 57 lățime – acestea sunt dimensiunile sale, exprimate matematic. Ca să o străbați de la un capăt la altul, fără să te oprești în drum, nu-ți trebuie decât patru roți și vreo oră și jumătate. Noi le-am avut și pe unele, și pe altele și, în plus, Oficiul Național de Turism Luxemburg ne-a administrat și nenumărați ghizi. Ah! Și am mai avut și o cameră de filmat, și un aparat de făcut poze. Greu încercate amândouă, pentru că țara e atât de frumoasă, cele două mașinării nu au stat o clipă locului!

Învecinat cu Franța, Belgia și Germania, Luxemburgul adună câte puțin din toate. Cineva îl denu-mea ca fiind „o Uniune Europeană în miniatură”. Clădirile, bunăoară, te fac să te simți ca în Germania; ce te faci însă că în jur se vorbește masiv limba franceză, ceea ce te transportă, virtual, în Franța lui Molière! Dar luxemburghezii vorbesc fluent și germana, și franceza, și engleza! Toate le știu de mici, le-au intrat în sânge și jonglează cu ele, precum artiștii de circ. Nu de puține ori, la întrebările mele, puse în engleză, mi se răspundea în franceză, trecerea făcându-se atât de firesc, ca și cum amândouă graiurile ar încăpea în aceeași limbă! La toate cele de mai sus

se mai adaugă și luxemburgheza – o limbă teribil de încâlcită, din punctul meu de vedere –, un amestec cu de toate, din care nu înțelegi mai nimic, limbă pe care am auzit-o mult prea rar vorbindu-se în jurul meu. Mi s-a oferit și un posibil motiv: aproape 70 la sută din locuitorii Luxemburgului sunt străini. Iar foarte mulți – circa 118.000 – vin aici, zilnic, „de prin vecini”, ca să lucreze. Căci se câștigă al naibii de bine în țara asta! Lilian – pardon! domnul ambasador (o să vă spun ceva mai târziu de ce mi-e atât de greu să-i spun lui Lilian Zamfiroiu, „domnul ambasador”!) – ne-a făcut să ne simțim de-a dreptul „mărunți” informându-ne, încă din prima zi, că salariul minim pe economie (atenție, pentru munci necalificate!) este de aproape 2.000 de Euro! Așa că să nu vă mirați de ce a stat atât de mândru alături de mine, în poza publicată pe Facebook, nea Vasile din Ialomița, cerșetorul pe care l-am descoperit chiar în prima zi de hoinăreală. Ne aflam în Place d’Armes, filmând primele cadre cu... buricul Luxemburgului, iar el trăgea după sine niște haine ponosite și un dulău cu nume românesc. L-am abordat direct, mai mult pentru a-mi verifica flerul: „Merge treaba?” l-am întrebat, la sigur. I s-a luminat fața și, după două-trei vorbe, ne-am tras în poză. Era mândru NU pentru că se fotografia alături de un chip cunoscut de pe ecranul televizoarelor din țara sa, ci pentru că, spre deosebire de noi, care eram „ocazionali”, el trăia – greu, e adevărat – într-una din cele mai bogate țări de pe glob!

Este foarte adevărat că aici, majoritatea banche-
rilor sunt luxemburghezi get-beget (ei câștigă și cel
mai bine, pe scara salariilor!), iar muncile de jos sunt
făcute de imigranți... Iar dacă tot am pomenit de ban-
cheri, vă voi spune că puzderie mai mare de bănci nu
mi-a fost dat să văd în niciun alt loc din lume!

„Cum ți se pare Luxemburgul?” – asta a fost pri-
ma întrebare pe care mi-a pus-o, la telefon, Victor,
rămas de data asta acasă, captiv în ghearele sesiunii
de vară. Am rezumat, pentru el, ceea ce vă spun și
vouă: un oraș mic, dar cochet, curat foc, verde de la
un capăt la altul.

Ghidul nostru din prima zi, domnul Jean-André
Stammet, ne-a cocoțat, la un moment dat, pe bal-
conul unei cazemate străvechi și ne-a prezentat,
dirijând larg cu umbrela sa cu coadă lungă, defi-
niția vizuală a Luxemburgului: „Vedeți? De aici se
vede tot ceea ce intră în compoziția orașului nostru:
dealuri stâncoase, văi adânci... iată și râul Alzette,
vedeți acolo și podurile. Acesta este orașul vechi,
apoi – acolo, în zare – cel nou, cu clădirile de sticlă
și oțel, marea majoritate adăpostind importante in-
stituții europene...”

„Și oamenii, cum sunt oamenii?” a continuat Vic-
tor interogatoriul de la distanță. Acolo unde sunt
(căci în unele locuri și la unele ore, străzile sunt pur
și simplu pustii!), oamenii sunt OK. Chipuri de inte-
lectualii, serioase și preocupate. Altminteri amabili și

zâmbitori. Bine îmbrăcați, conducând mașini scumpe și curate, dar și biciclete zglobii, lesne de închiriat, butonându-și mobilele cu aceeași disperare globală, plimbându-și pruncii bălai în cărucioare sofisticate, împânzind terasele – în pauza de masă de la prânz – și bucurându-se de soare, atunci când acesta zăbovește mai mult de 5 minute peste orașu-n care... plouă de trei ori pe săptămână, ca să-l cităm pe Minulescu. Am mai înțeles că nu sunt din cale-afară de prieteni cu Doamne-Doamne, că ateii predomină, preferând să-și trăiască din plin viața pe pământ, în loc să viseze la cea de apoi. Bisericile orașului înțeleg că au fost închiriate de ruși și români (există o biserică românească, exact în centru!), luxemburghezii fiind de-a dreptul impresionați de râvna cu care aceștia merg să se roage. Locuitorii Luxemburgului, în schimb, preferă să-și petreacă duminicile în fața unei halbe de bere decât în cea a unui altar!

Am să vă rog să nu mă întrebați, chiar din prima, de prețuri, pentru că nu vreau să vă creez frisoane! Am să vă relatez doar prima și unica mea întâlnire cu magazinele din Luxemburg (paragraf indicat cu precădere doamnelor amatoare de shopping!). Așadar, temperatura, prăbușită brusc în termometre, suprapusă peste, se pare, neinspirat alcătuitul meu bagaj de călătorie, m-au împins, în chiar prima zi a sejurului nostru, într-un magazin recomandat ca având „prețuri prietenoase”. Numai frigul crâncen de afară m-a

convins să dau pe o jachetă austeră și redusă cu 70% cam tot atât cât m-ar fi costat, la București, un plin de benzină! ... *No comment!* Important este că, din acel moment, senzația de frig a fost înfrântă și, prin urmare, pozele nu au mai ieșit atât de... tremurate!

Corect este însă să fac o precizare necesară: aceste prețuri astronomice, care transformă marea majoritate a magazinelor în... muzee (adică, le vizitezi și-ți cam iei tălpășița!) sunt susținute de salarii ce nouă ne par ireale! Acestea din urmă sunt, de fapt, cele care fac din Luxemburg statul cu un nivel de trai printre cele mai ridicate din lume. Am avut grijă să-mi fac, bunăoară, o fotografie în fața unei clădiri luxemburgheze plasate într-un punct din care panorama orașului este sublimă și în care metrul pătrat nu costă decât... 2 milioane de Euro!!! Cunoașteți cumva vreun amator? Nu de alta, dar mă gândesc că din comisionul unei astfel de tranzacții imobiliare aș putea trăi lesne încă vreo două vieți, fără să mai fac emisiuni la TVR!

Nu voi mai zăbovi cu acest prim capitol al jurnalului meu luxemburghез. Trebuie să mai pomenesc doar de străduțele medievale, invadate de turiști, de terasele ce se animă după asfințit, când luxemburghезii nu-și refuză o bere bună, și, nu în ultimul rând, de belșugul de mărturii ale unui Trecut zbuciumat, pe care edilii se întrec în a-l aduce la lumină, în diferite feluri, pentru a-l servi tinerilor luxemburghезi, dar

și oaspeților orașului. În jurul fiecărui loc încărcat de istorie este țesută o poveste palpitantă, ușor de reținut, și pe care ghizii ți-o dezvăluie cu harul unor povestitori de profesie.

Nu știu cât de palpitantă va fi relatarea mea, dar sper să aveți răbdarea și tenacitatea de a rezista până la capăt. Căci dacă o veți face, următorul pas va fi, sigur, cumpărarea biletului spre Luxemburg!

2

LISTA DE *MUST-SEE-URI* ALE ORAȘULUI LUXEMBURG

Recunosc, sunt „omul listelor”. Nu știu dacă asta vine dintr-un exces de spirit organizatoric sau dintr-o memorie deficitară. Probabil că amândouă își dau mâna, cert este că listele fac parte din viața mea, începând cu cele clasice, de cumpărături, care probabil nu vă sunt nici vouă străine, continuând cu liste de probleme, liste de priorități, liste de plăți, liste de invitați, liste de haine de vârat în bagaj etc. În acest cuprinzător „et caetera” intră și listele de *must-see-uri*, care se nasc în „maternitatea” oricărei călătorii pe care urmează să o întreprind. Procesul de fabricație, în cazul acestor liste, este unul laborios, mult mai complicat decât simpla înșiruire a unor legume, fructe și buruieni înaintea unei descinderi în Obor.

În săptămânile premergătoare oricărei călătorii, obișnuiesc să plonjez, timp de câteva zile la rând, în

internet și să scotocesc prin toate site-urile și blogurile de călătorii. Pixul nu-mi lipsește din mână, foile sunt mereu pe aproape și, după o documentare care-mi amintește de sesiunile de examene din studenție (eu fiind o studentă cvasi-tocilară!), ajung să știu exact CE anume am de vizitat, CE nu trebuie să ratez sub niciun chip, spre CE trebuie să-mi îndrept pașii și privirea. Listele mele nu se opresc aici. De cele mai multe ori, ele capătă consistență, devenind un adevărat „dosar”, în care fiecare obiectiv este însoțit de scurta lui carte de vizită. Citind, în avans, despre ceea ce urmează să întâlnesc la fața locului, ajunsă acolo mă încercă, de multe ori, o nostimă senzație de déjà-vu! Explicația este una cât se poate de simplă: site-urile sunt doldora de fotografii, pe care le studiez cu mare atenție, și uite-așa se face că, peste tot pe unde mă poartă pașii, ajung deseori să exclam: „A! Asta este statuia domnitorului Cutărescu!” sau „Ăsta e Muzeul Cutare!”, spre nedumerirea celor din jur, care se grăbesc să mă întrebe dacă nu cumva am mai fost, de fapt, prin acele locuri.

Regula de mai sus s-a aplicat și în Luxemburg. Am ajuns în capitala Marelui Ducat, cum s-ar spune, cu „lecțiile făcute”. Din acest motiv, plimbarea prin oraș a devenit o incitantă confruntare a informațiilor primite acasă cu realitatea „din teren”. Iar cum viața bate mereu filmul, impresiile de la fața locului au întrecut, copios, așteptările!

Și pentru că îmi doresc ca Jurnalul pe care acum îl țineți în mână să fie nu numai plăcut la citit, ci și folositor, am să vă propun mai jos lista mea de *must-see-uri* din Luxemburg. Adică obiectivele obligatoriu de bifat. Le găsiți mai jos, ușor detaliate, urmând ca aceleora dintre ele care m-au inspirat ceva mai mult să le acord câte un capitol distinct.

Așadar, să intitulăm ceea ce va urma „Luxemburg, instrucțiuni de folosire”.

În primul rând, vă atrag, din capul locului, atenția să vă încălțați comod și să vă strecurați în geantă o umbrelă. Prima, pentru că veți avea mult de umblat pe jos, iar pavajul cu piatră cubică este aici... la el acasă! Ca să nu mai vorbim de eternul „sus-jos” pe care-l impune, ca regulă de bază, stratificarea orașului pe diferite trepte de altitudine. În zona vechilor cazemate, bunăoară, veți ajunge să vă blestemați zilele dacă nu veți purta încălțăminte sport!

De umbrelă veți avea nevoie ca să faceți față capriciilor vremii. Cum glumea cineva: „În Luxemburg, a fost vară... într-o joi!” Vă reamintesc episodul unicei mele cumpărături din Luxemburg: puloverul costisitor, devenit „amenda” pe care am plătit-o crezând că, odată cu mine, Turkish Airlines va transporta la Luxemburg și canicula de la București! Iar dacă tot m-am apucat să vă dau indicații legate de bagaj, nu uitați să strecurați în trusa de prim-ajutor... o aspirină!

Face bine la febra musculară de care veți beneficia, din belșug, dacă veți fi turiști conștiincioși!

Și încă ceva: goliți-vă memoria telefonului! Veți avea nevoie de ea, pentru că veți simți, la tot pasul, nevoia să faceți poze!

Așadar, la drum! Vă sugerez să începeți... „cronicologic”. Adică, vizitând mai întâi Orașul Vechi. Iată ce nu aveți voie să ratați aici:

PALATUL MARE DUCAL: Clădirea sa impresionantă domină centrul orașului. Dacă aveți puțin noroc, veți putea asista la schimbarea gărzilor. Jean-André, ghidul nostru din prima zi, ne-a avertizat, micalit: „Pregătiți-vă! Veți vedea o însemnată parte a armatei luxemburgheze!” Se referea la cei doi (!) soldați din Garda Regală, bătând, de fapt, apropouri la dimensiunile reduse ale armatei luxemburgheze, direct proporțională, de altfel, cu populația țării. Și chiar dacă ratați ritualul pus în scenă de cei responsabili cu paza Palatului, oricum aerul solemn al acestuia vă va tăia respirația. Și, atenție! parcurgeți în liniște aleea ce împresoară Palatul, pentru a nu-i deranja pe iluștrii săi locatari: Marele Duce și familia sa. Știm că sunt înăuntru, pentru că ni s-a vândut un pont: dacă deasupra Palatului flutură în vânt steagul luxemburghez, înseamnă că „stăpânii” sunt acasă!

În continuarea Reședinței Ducale, Palatul adăpostește și Parlamentul luxemburghez. O plăcuță

aurie, aplicată pe zidul clădirii, informează: „Camera deputaților”, iar alta, fixată chiar pe caldărâm, atestă faptul că 1919 a fost primul an în care femeile luxemburgheze au avut dreptul să voteze. Mai devreme, deci, chiar și decât femeile din America! – precizează, orgolios, ghidul nostru. Întrucât femeie sunt și feministă pe deasupra, îl rog pe Marian să „consemneze” și pe film această precizare importantă a edililor!

CATEDRALA NOTRE-DAME. Nu, nu este nicio greșeală! Așa se numește și celebra catedrală în stil gotic plasată pe Rue de Notre-Dame și care-i face atât de mândri pe luxemburghezi. Aduce, da, cu sora ei mai mare de la Paris. Varianta luxemburgheză a fost construită la începutul secolului al VII-lea. Doi fii și doi fii din piatră, sculptați de celebrul Auguste Trémont, străjuiesc mormântul în care își dorm somnul de veci Ioan cel Orb, rege al Boemiei și conte de Luxemburg, precum și alți membri ai Marii Familii Ducale.

CAZEMATELE PÉTRUSSE. O adevărată pagină de istorie. Populând, pe atunci, aceste meleaguri, autorii lor sunt spaniolii, iar „anul de fabricație” – undeva prin secolul al VII-lea. Cazematele au peste 20 km lungime și, grație lor, multă vreme Luxemburgul a fost denumit „Gibraltarul Nordului”. În 1644, aceiași spanioli au construit puternicul bastion Beck,

pe platforma căruia astăzi se află una din piețele centrale ale orașului: PIAȚA CONSTITUȚIEI.

Și dacă tot am ajuns în această piață, după ce vă veți bucura de panorama orașului, care se dezvăluie privirilor de la înălțimea la care vă aflați, puteți face o poză lângă celebra „Doamnă de aur”, alias GËLLE FRA, monumentul ridicat în memoria soldaților pieriți în Primul Război Mondial. Dar despre stimabila doamnă vom avea mai multe de povestit, așa că o „punem deoparte” pentru ceva mai târziu!

PLACE D'ARMES, alias Piața Armelor, este locul de care m-am îndrăgostit cel mai mult. Poate și pentru că aici era punctul nostru de repaos între „tura de dimineața” și „cea de după-amiază”, din traseele noastre zilnice.

Stând la o cafea, la una din nenumăratele terase pitorești aflate în piață, poți admira sediul impunător al Cercle Municipal, un palat construit în 1906, inițial ca sediu administrativ, și care mai apoi a adăpostit, pentru o vreme, Curtea Europeană de Justiție. Acum, Cercle Municipal este locația perfectă pentru sărbători și evenimente culturale de anvergură.

Marchez capătul celălalt al Pieței Armelor făcându-mi o poză lângă Monumentul Dicks-Lentz. Nu știu ce reprezintă, mi-a plăcut pur și simplu. Acasă, compar fotografia cu broșurile turistice, aflând care

este, de fapt, semnificația numelui și a monumentului: Dicks și Lentz au fost două personalități ale culturii luxemburgheze, cel din urmă fiind autorul versurilor Imnului de stat. Tatăl lui Dicks a fost, în 1848, prim-ministrul Luxemburgului, iar Dicks a semnat prima piesă de teatru în limba luxemburgheză. *De Scholdschäin* a fost pusă în scenă, pentru prima oară, în iarna lui 1855, contribuind enorm la identitatea națională a luxemburghezilor. Leul cu pavază din vârful monumentului este un simbol al Marelui Ducat, iar potcovarul de la baza statuii ne reamintește de tradiția siderurgică a țării. Inscripția de pe frontispiciul statuii, „*Mir wëlle bleiwe wat mir sin*” („Vrem să rămânem ceea ce suntem”), a devenit un soi de „slogan” național al luxemburghezilor.

Să vă mai spun câte ceva despre Place d’Armes, în timp ce trag cu urechea la recitalul violonistei tinerele și bălaie care-și câștigă, la colț de stradă, cu talent, bănușii pentru, probabil, o vacanță perfectă.

Așadar, aflați că tot aici, în Place d’Armes, se organizează, în fiecare an, Târgul de Crăciun al Municipality, iar în restul anului, o dată pe lună, lumea se adună, cu interes, în... Piața de purici! Adică... de vechituri! Foarte aproape de Place d’Armes începe păienjenişul străduțelor comerciale, unde marile branduri internaționale declanșează ping-pongul cu nervii noștri: mărfurile ne atrag, prețurile ne resping.

Una peste alta, haideți să ne întoarcem la vizitarea orașului: e mult mai sănătoasă și infinit mai... ieftină!

CENTRUL CULTURAL NEUMUNSTER se înscrie și el în lista obiectivelor ce nu trebuie ratate, alături de Muzeul de Artă și Istorie, cel al orașului Luxemburg, cel Bancar sau cel de Istorie Naturală. Neumunster are însă o poveste aparte, pe care ghizii luxemburghezi sunt bucuroși să le-o istorisească, cu lux de detalii, oaspeților orașului. Abația Neumunster a fost, la origini, o mănăstire de măicuțe benedictine, plasată în cartierul Grund al vechiului Luxemburg. Distrusă de incendii și de alte evenimente istorice nefericite, după Revoluția Franceză clădirea a îndeplinit succesiv mai multe funcții: a fost ba poliție, ba închisoare, ba cazarmă prusacă. În 1997 situația se stabilizează, în sfârșit, clădirea devenind Institutul European de Itinerarii Culturale, sălile sale găzduind numeroase seminarii, expoziții și concerte. Ca o paranteză care să ne gâdile orgoliul naționalist: la 25 aprilie 2005, aici a fost semnat Tratatul de aderare a României și Bulgariei la Uniunea Europeană.

PLACE GUILLAUME este o altă piață celebră a Orașului de Sus. Ea poartă numele lui Guillaume al II-lea, care a fost rege al Țărilor de Jos și duce de Luxemburg. Dacă întrebați pe cineva de piața Guillaume și vedeți că ridică din umeri, încercați cu numele

de alint „Knuedler”. Toți o știu așa, termenul provenind de la *Knued*, cuvânt luxemburghez ce desemna cândva nodurile purtate la brâu de călugării franciscani. În 1844, piața a dobândit o maiestuoasă statuie ecvestră a regelui Guillaume. Acesta a meritat-o cu prisosință, chiar și numai pentru faptul că, înainte de a muri, suveranul i-a oferit poporului său prima constituție parlamentară.

Tot cam atunci a fost construită, într-un stil neoclasic, și frumoasa clădire a PRIMĂRIEI DIN LUXEMBURG. În anul 1938, dom' primar de atunci s-a instalat confortabil în noul său birou din Place Guillaume, lăsându-l apoi moștenire tuturor edililor ce i-au urmat la rând.

Tot la capitolul *must-see* vom încadra și Parcul orașenesc PESCATORE, și faimosul POD ROȘU, al Marii Ducese Charlotte, care leagă vechiul oraș de KIRCHBERG, cartierul cel nou al Luxemburgului. Fiind multe de spus despre fiecare dintre acestea, îmi voi rezerva plăcerea să le „cazez” în capitole separate ale poveștii mele.

Nu știu câte zile v-ați propus să petreceți în Marele Ducat, dar dacă veți reuși să bifați măcar obiectivele propuse de mine mai sus, mă declar pe deplin mulțumită și... trec la capitolul următor!